

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 331.103.6

Л. І. Антошкіна,

В. Ф. Беседін

ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ У ПРОМИСЛОВІСТІ УКРАЇНИ

***Анотація.** У статті розглядаються питання визначення й аналізу продуктивності праці у промисловості. Здійснені розрахунки продуктивності праці за видами промислової діяльності, проведений аналіз і показані деякі напрями її підвищення.*

***Ключові слова:** продуктивність праці, промисловість, види промислової діяльності.*

***Summary.** There are rassmatrivayut'sya questions of determination and analila labour productivity in the article. The calculations of the labour after the kinds of industrial activity productivity are carried out, its analysis is conducted and some directions of its increase are rotined.*

***Key words:** labour productivity, industry, types of industrial activity.*

Постановка проблеми. Наявність ресурсів і ефективність їх використання визначають результати розвитку економіки. Головними серед ресурсів виробництва є трудові ресурси, а визначальним показником їх використання є продуктивність праці, що розраховується як відношення результату до витрат ресурсів. З переходом України до ринкової економіки зменшилась увага до показника продуктивності праці, бо вважається, що ефективність функціонування економіки вимірюється валовим внутрішнім продуктом (ВВП). Але маса ВВП, з одного боку, залежить від кількості працівників, а з іншого — від їх продуктивності праці. Тобто показник продуктивності праці як такий, що додатково характеризує ефективність використання ресурсів і разом з кількістю працівників визначає обсяги ВВП, а відповідно, і заробітну плату та рівень життя населення, повинен використовуватися у процесі управління розвитком економіки.

Розроблення ефективної макроекономічної політики потребує точних оцінок продуктивності витрат головних ресурсів для розвитку: праці, капіталу, природних ресурсів, у тому числі паливно-енергетичних, науково-технічних та управлінських. Потрібна достовірна інформація щодо стану використання ресурсів, тенденцій їх зміни, порівняльних характеристик з іншими країнами, оцінки впливу перелічених факторів на валовий внутрішній продукт.

Аналіз публікацій. Питання теоретичного обґрунтування поняття «продуктивність праці» та його використання у практичній діяльності досліджувалося багатьма вченими як у минулому, так і у теперішній час. У минулому величезний вклад у цю проблему внесли А. Сміт, Д. Рікардо, А. Маршалл, К. Маркс та ін. На сучасному етапі значний вклад з питань вимірювання та аналізу продуктивності праці внесли ряд російських і українських вчених: Д. Белоусов, А. Ємельянов, Н. Новікова, А. Щер-

баков, В. Цигичко, В. Геєць, І. Бондар та ін., праці яких зіграли важливу роль у вирішенні цієї проблеми. Але питання конкретного визначення і систематичного аналізу продуктивності праці на рівні галузей економіки досліджені явно недостатньо.

Тому **метою** цієї роботи є дослідження продуктивності праці у промисловості України з боку визначення показників її виміру, аналізу рівня і динаміки продуктивності праці за видами промислової діяльності (ВПД), оцінки їх внеску у результати роботи промисловості у цілому.

Виклад основного матеріалу. Промисловість займає провідне місце в економіці України. Валова додана вартість (ВДВ) промисловості у загальному обсязі ВДВ у 2011 році складала 28 %, випуск промислової продукції у загальному випуску товарів і послуг — 44 %. Кількість штатних працівників у промисловості дорівнювала 3007,6 тис. осіб [2].

Попередній аналіз показав, що виходячи з існуючої статистичної інформації продуктивність праці за видами промислової діяльності можливо і доцільно визначати на основі валової доданої вартості та кількості зайнятих або кількості штатних працівників.

Продуктивність праці у промисловості за видами діяльності у цій роботі визначалась на основі обсягів промислової продукції і кількості штатних працівників для таких видів промислової діяльності на рівні підсекцій КВЕД (класифікатора видів економічної діяльності), як:

добувна промисловість:

- добування паливно-енергетичних корисних копалин;
- добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних;

переробна промисловість:

- виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів;
- легка промисловість;

© Л. І. Антошкіна, В. Ф. Беседін, 2014

— оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів;
 — целюлозно-паперове виробництво, видавнича діяльність;
 — виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення;
 — хімічна та нафтохімічна промисловість;
 — виробництво іншої неметалевої продукції;
 — металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів;
 — машинобудування;
 виробництво та розподілення електроенергії, газу та води.

Продуктивність праці штатних працівників за видами промислової діяльності у 2010–2012 роках наведена в табл. 1. У фактичних цінах (рис. 1) найбільшою продуктивністю відрізняється «Виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення», яке у 4 рази перевищує середню продуктивність по промисловості. Серед інших ВПД більш високу продуктивність мають «Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів» (650,4 тис. грн.), «Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних» (553,6 тис. грн.), «Хімічна та нафтохімічна промисловість» (536,1 тис. грн.) — тобто галузі сировинної спрямованості.

Таблиця 1

Продуктивність праці за видами промислової діяльності

	Продуктивність праці								
	2010 рік			2011 рік			2012 рік		
	у фактичних цінах, тис. грн.	у % до попереднього року	у цінах 2007 року	у фактичних цінах, тис. грн.	у % до попереднього року	у цінах 2007 року	у фактичних цінах, тис. грн.	у % до попереднього року	у цінах 2007 року
Промисловість, усього	374,8	111,6	207,7	474,7	109,2	226,9	403,6	99,5	225,8
Добувна промисловість	239,8	104,6	112,1	330,0	107,4	120,4	309,4	104,4	125,8
Добувна ПЕКК	162,5	96,9	83,8	230,2	108,6	91,2	216,2	106,1	96,9
Добувна КК, крім ПЕ	444,9	114,3	186,8	593,8	105,6	197,2	553,6	101,5	200,3
Переробна промисловість	387,8	114,0	221,4	473,5	109,5	242,6	411,0	97,9	237,4
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	496,5	104,0	269,8	583,0	102,0	275,0	487,5	102,7	282,0
Легка промисловість	87,9	103,3	52,4	100,7	105,5	55,3	83,1	96,4	53,3
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів	223,8	109,6	141,7	288,2	109,7	155,4	241,3	95,3	148,1
Целюлозно-паперове виробництво, видавнича діяльність	101,2	91,5	192,4	134,0	101,9	196,0	118,0	106,8	209,3
Виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення	1871,9	117,7	1124,5	2097,3	99,1	1114,6	1622,4	78,4	873,8
Хімічна та нафтохімічна промисловість	391,8	120,2	238,1	563,7	115,9	275,9	536,1	109,0	300,6
Виробництво іншої неметалевої продукції	245,3	108,5	156,3	327,1	119,1	186,1	319,0	99,5	185,1
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	589,7	117,5	335,0	728,3	111,5	373,6	650,4	97,5	364,2
Машинобудування	201,3	136,3	128,0	262,5	115,3	147,6	240,2	94,3	139,2
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	444,6	110,1	243,8	460,8	121,5	266,0	458,5	102,0	271,3

Джерело: розраховано авторами за даними Держстату [2].

Продуктивність праці у порівняних цінах 2007 року наведена на рис. 2. Характер співвідношення продуктивності праці за ВДВ тут приблизно однаковий з аналогічними показниками у фактичних цінах, а розбіжності в обсягах пояснюються інфляційною складовою.

Серед агрегованих видів промислової діяльності більш високою продуктивністю вирізняється «Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води» — 271,3 тис. грн. У «Переробній промисловості» продуктивність праці дорівнює 237,4 тис. грн., у «Добувній промисловості» —

125,8 тис. грн. Така різниця пов'язана як з умовами праці, так і з технічним оснащенням.

Динаміка продуктивності праці у промисловості за 2010–2012 роки наведена у табл. 2, з якої видно поступове зростання продуктивності у «Добувній промисловості» (на 17,4 %) і у «Виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води» (на 22,5 %). Мало місце значне зростання продуктивності праці у металургійному виробництві та виробництві готових металевих виробів (27,6 %), виробництві транспортних засобів та устаткування (95,6 %) і в хімічному виробництві (71,8 %). В ін-

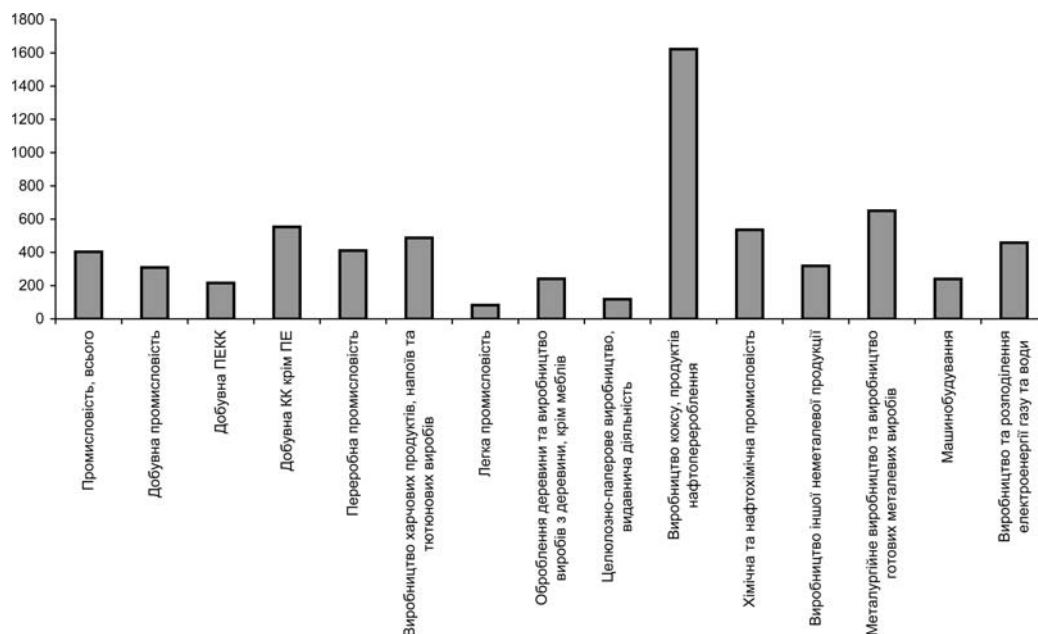

Рис. 1. Продуктивність праці штатних працівників за видами промислової діяльності у 2012 році, у фактичних цінах, тис. грн.

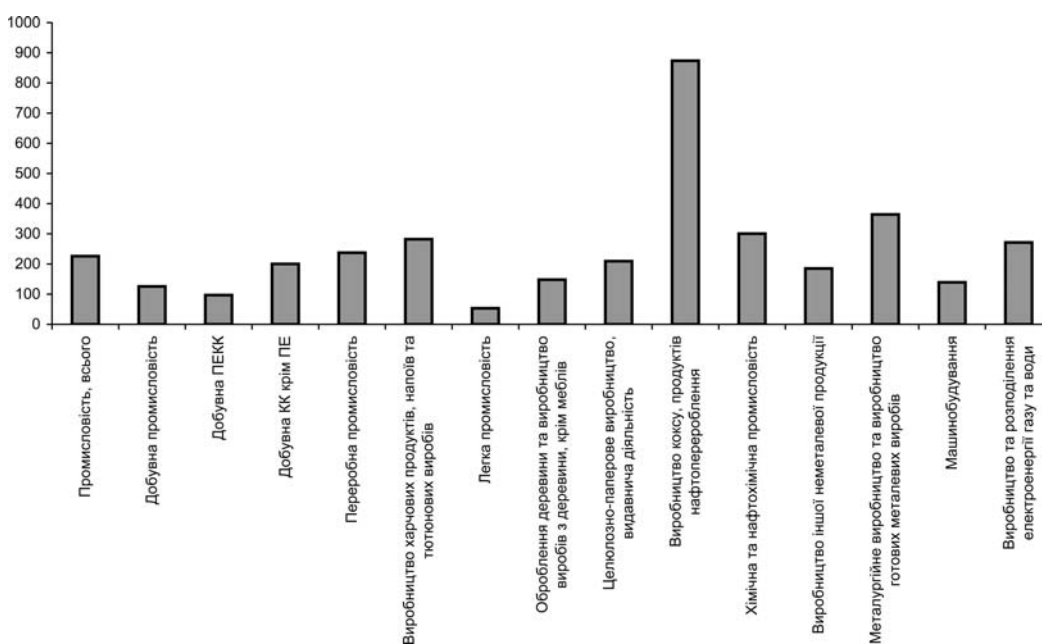

Рис. 2. Продуктивність праці за видами промислової діяльності у 2012 році, у цінах 2007 року, тис. грн.

ших галузях, особливо у 2011 і 2012 роках, був суттєвий спад продуктивності праці, що пояснюється як зменшенням попиту на продукцію цих ВПД, так і погіршенням загальної ситуації у країні.

Однією із важливих складових промислового комплексу є *добувна галузь*, оскільки вона не тільки забезпечує значну частку випуску валової продукції (за даними Державної служби статистики України, частка добувної промисловості у загальному обсязі становила 12,7 % у 2011 р.), створює робочі місця (близько 15 % зайнятих у промисловості задіяні у добувній галузі), але й має експортну спрямованість і є джерелом істотних надходжень до бюджету [2].

Продуктивність праці в добувній промисловості України (у розрахунку на 1 штатного працівника) у 2012 році зросла до 125,8 тис. грн. (у цінах 2007 року), але залишається нижчою (крім легкої промисловості) порівняно з усіма іншими видами промислової діяльності, хоча динаміка цього показника демонструє зростання як у добуванні паливно-енергетичних корисних копалин, так і в добуванні корисних копалин, крім паливно-енергетичних.

Аналіз дозволив виокремити найбільш суттєві проблеми галузі, що обмежують реалізацію потенційних можливостей зростання продуктивності праці в добувній промисловості, зокрема:

Таблиця 2

**Продуктивність праці за видами
промислової діяльності у 2010–2012 роках**
(одного штатного працівника;
у відсотках до попереднього року)

Вид промислової діяльності	2010	2011	2012
Добувна промисловість	104.6	107.4	104.5
Добування паливно-енергетичних корисних копалин	96.9	108.7	106.5
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	118.0	105.7	101.4
Переробна промисловість	114.0	109.5	97.9
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	104.0	101.8	102.7
Текстильне виробництво; виробництво одягу, хутра та виробів з хутра	105.3	108.6	99.7
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	95.4	94.1	83.6
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів	109.6	109.7	95.3
Целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	91.5	101.9	106.0
Виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення	117.7	99.1	77.9
Хімічне виробництво	126.6	121.8	111.4
Виробництво гумових та пластмасових виробів	103.5	98.6	101.4
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	108.5	118.6	99.7
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	117.5	111.5	97.4
Виробництво машин та устаткування	115.4	113.9	92.6
Виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	122.5	115.5	88.4
Виробництво транспортних засобів та устаткування	175.7	114.2	97.5
Інші галузі промисловості	99.1	126.9	99.4
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	110.1	109.1	102.0

Джерело: розраховано авторами за даними Держстату [2].

— несприятливі загальноекономічні умови, що пов'язані з подоланням наслідків кризи 2008–2009 рр., які призвели до збільшення питомої ваги збиткових підприємств;

— недостатній рівень нормативного регулювання у гірничодобувній промисловості [5];

— низький рівень інноваційної діяльності, обумовлений обмеженістю державного фінансування науково-технічної діяльності.

Так, на сьогодні на розвиток науки (у т. ч. фінансування інноваційної діяльності) держава спрямовує лише 0,4 % від обсягу ВВП, у той час як досвід країн з розвинутою економікою свід-

чить, що розмір асигнувань має бути не менше ніж 0,9 %.

Основними заходами для подолання кризових явищ можуть бути:

- розробка державних програм розвитку та стимулювання добувної промисловості як однієї із ключових галузей національного господарства;
- державна підтримка інноваційної діяльності як у цілому по промисловості, так і у добувній галузі;
- розробка і впровадження новітніх технологій ресурсозбереження за усім циклом: видобування — збагачення — металургійний переділ і до виробництва кінцевої продукції;

- утворення інтеграційних об'єднань, які будуть сприяти підвищенню ефективності функціонування як кожної окремої складової утворення, так і комплексу в цілому.

Зокрема, наслідками інтеграційних процесів можуть бути утворення кластера або промислово-фінансової групи [5, с. 102–107].

Основною причиною низького рівня продуктивності праці в *переробній промисловості* є низький рівень і неякісна капіталоозброєність. Зростання вартості основних засобів, які вводяться в дію, порівняно з темпами переоцінки наявних зумовило перевищення коефіцієнтів надходження та введення виробничих потужностей над коефіцієнтами вибуття. Накопичення основних засобів замість прискорення процесу їх заміни, низькі обсяги інвестицій у промисловість, недостатні обсяги вибуття та заміни зношених основних засобів призвели до уповільнення відтворювальних процесів і накопичення у галузі фізично та морально застарілого обладнання.

Протягом 2010–2012 рр. продуктивність праці у *виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води* в цінах 2007 р. мала позитивну динаміку, що проявилось у її зростанні в 2011 р. на 9,1 %, хоча у 2012 році темп зростання склав лише 2 %. Як і в інших галузях, головною причиною гальмування росту продуктивності праці є зношеність основних засобів. Так, згідно з даними деяких експертів, максимально зношені основні засоби підсекцій збирання, очищення та розподілення води і виробництва та розподілення електроенергії; мінімальний знос у підприємств, що здійснюють виробництво та розподілення газу [15].

Хоча *продуктивність праці у промисловості* порівняно висока (650,4 тис. грн. у 2012 році), але останніми роками вона знижується. У цілому тут накопичився комплекс проблем, які заважають її розвитку на базі зростання продуктивності праці, зокрема:

- високий ступінь зношеності основних засобів (до 60 %). Більшість вітчизняних підприємств оснащені старим обладнанням, експлуатуються понад нормативні терміни. Утримання морально застарілого та зношеного устаткування призводить до збитковості виробництва;

— залежність фінансових результатів діяльності від кон'юнктури зовнішніх ринків унаслідок експортної орієнтації чорної металургії, хімічної промисловості, машинобудування, слабкості внутрішнього ринку;

— велика ресурсо- та енергоємність вітчизняної промисловості, неефективне споживання паливно-енергетичних ресурсів, що призводить до значних витрат природного газу, збільшуючи залежність галузі від імпорту енергоресурсів;

— повільні темпи розвитку середнього класу бізнесу, а останнім часом і його стагнація, спричиняють зниження конкурентоспроможності економіки України в цілому, що зумовлено низкою проблем: високою часткою імпортованих товарів, які ввозяться за заниженою митною вартістю та контрабандою, створюючи недобросовісну конкуренцію на ринку; недостатньою купівельною спроможністю населення; високою собівартістю вітчизняних товарів промисловості; недоступністю довгострокових кредитів; відсутністю виробництва в Україні спеціалізованого обладнання та запасних частин до нього; різким скороченням сировинної бази та повною залежністю деяких видів промисловості від імпортованої сировини; відсутністю цілісної державної політики до консолідації коштів державного бюджету, власних коштів підприємств, а також кредитів і залучених інвестицій; відсутністю рівних умов для великих підприємств і малого бізнесу щодо оподаткування; відсутністю привабливих умов стосовно залучення інвесторів; відсутністю достатнього бюджетного фінансування науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт на розробку нових технологій; низькою заробітною платою робітників галузі; різким зниженням притоку молодих кадрів на підприємства;

— відсутність зв'язку вітчизняної науки з виробництвом. Власниками підприємств практично ігноруються вітчизняні перспективні технологічні розробки, і вони надають перевагу закупівлі готових, проте не найсучасніших технологій у провідних західних фірм;

— низький рівень концентрації і кооперації виробництва, насамперед у наукоємних галузях. Фактична відсутність концентрації та інтеграції вітчизняних виробників призводить до розпорошення зусиль, неефективного використання коштів для ведення інноваційної діяльності внаслідок дублювання однакових видів інноваційних робіт кількома підприємствами, що конкурують, загострення конкуренції з аналогічними імпортованими зразками продукції. Натомість дослідницький потенціал, масштаби концентрації ресурсів, гнучкість у перерозподілі коштів характеризують особливу функцію корпорацій як лідерів у процесі створення і комерційної реалізації нововведень;

— недостатня реалізація потенціалу спільного виробництва товарів з іноземними партнера-

ми. Налагодження спільного виробництва нових інноваційних товарів, що користуються попитом на внутрішньому і зовнішньому ринках, дозволить не тільки підвищити прибутковість, але й отримати нові технології або ноу-хау, що позитивно впливатиме на розширення інноваційного потенціалу підприємств;

— хронічна нестача кадрів, відсутність зміни поколінь, погіршення вікової структури працівників галузі. Між тим інноваційний потенціал промисловості може бути ефективно реалізований лише за умови відповідного кадрового забезпечення потреб галузі. Специфікою промисловості є широке використання різних технологічних процесів, управління якими вимагає глибоких знань у різних видах науково-технічної діяльності. Середній вік працівників на багатьох підприємствах перевищує 55 років.

У цілому слід відмітити, що значний рівень зносу основних засобів майже у всіх галузях промисловості загрожує економічній безпеці країни, що зумовлює посилення уваги держави щодо проблем модернізації у галузі.

Крім того, сировинна спрямованість виробничої структури, що задовольняє переважно потреби експорту, робить промисловість і економіку в цілому надзвичайно залежними від зовнішньоекономічної кон'юнктури, стримує розвиток внутрішнього ринку, обмежує національні можливості щодо розвитку економіки, призводить до виснажливого та нераціонального використання природних ресурсів, забруднення і деградації довкілля.

Усе це не лише стримує зростання продуктивності праці, а й заважає найбільш ефективному використанню наявних ресурсів виробництва. Тому другим етапом цієї роботи є визначення внесків кількості штатних працівників і продуктивності праці у зміну ВДВ за агрегованими видами промисловості (порівняно з обсягами промислової продукції ВДВ це точніше характеризує результат і за агрегованими видами промисловості обчислюється Держстатом). Для цього використовувався метод розкладання приросту деякого явища на внески окремих факторів, що обумовили його зміну [19]. Відповідним чином, внески факторів у зміну ВДВ були розраховані як добуток зміни витрат праці ($\Delta KЗ$) і зміни продуктивності праці ($\Delta ПП$) у відповідному періоді для кожного виду промислової діяльності (i):

$$\Delta ВДВ(t, i) = \Delta KЗ(t, i) \times \Delta ПП(t, i), \quad (1)$$

де внесок зміни кількості зайнятих дорівнює:

$$\Delta ВДВ(t, i)^{кз} = [KЗ(t, i) - KЗ(t - 1, i)] * ПП(t - 1, i), \quad (2)$$

а внесок зміни продуктивності праці:

$$\Delta ВДВ(t, i)^{пп} = [ПП(t, i) - ПП(t, i)] * KЗ(t, i). \quad (3)$$

Загальна зміна ВДВ порівняно з базовим періодом становить:

$$\Delta VDV(t) = \sum \Delta VDV(t, i). \quad (4)$$

У нашому випадку для агрегованих видів промисловості використовувалися два варіанти витрат праці — кількість зайнятих і кількість штатних працівників. Результати розрахунків наведені у табл. 3.

Таблиця 3

Продуктивність праці та її внески у динаміку ВДВ промисловості у 2012 році

Показники	Добувна промисловість	Переробна промисловість	Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води
Валова додана вартість			
у фактичних цінах, млн. грн.	90467	180086	51075
у відсотках до попереднього року	102,5	96,5	102,2
у цінах попереднього року, млн. грн.	88 260	186 618	49 976
+, – до попереднього року, млн. грн.	7 857	24 925	7 351
Чисельність зайнятих (на базі гармонізованої оцінки), тис. осіб	446,7	2337,4	519,5
у відсотках до попереднього року	93,2	100,9	140,1
Продуктивність праці зайнятих у фактичних цінах, тис. грн. на особу	202,5	77,0	98,3
у цінах попереднього року, тис. грн. на особу	197,6	79,8	96,2
у відсотках до попереднього року	117,8	114,4	83,7
Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	434,2	1831	498
у відсотках до попереднього періоду	97,6	98,4	100,8
Продуктивність праці штатних працівників у фактичних цінах, тис. грн. на особу	208,4	98,4	102,6
у цінах попереднього року, тис. грн. на особу	203,3	101,9	100,4
у відсотках до попереднього року	112,5	117,3	116,3
Внески кількості зайнятих і продуктивності праці у зміну ВДВ			
Внесок кількості зайнятих у зміну ВДВ, млн. грн. $\Delta VDVt_{kz} = (K3t - K3t-1) * ППt-1$	-5484,3	1423,6	17109,8
частка внеску відсотків $\Delta VDVt_{kz}$, відсотки = $\Delta VDVt_{kz} / \Delta VDVt * 100$	-69,8	5,7	232,8
Внесок продуктивності праці у зміну ВДВ, млн. грн. $\Delta VDVt_{nn} = (ППt - ППt-1) * K3t$	13341,3	23501,1	-9759,3
відсотки $\Delta VDVt_{nn}$, відсотки = $\Delta VDVt_{kz} / \Delta VDVt * 100$	169,8	94,3	-132,8
Внески кількості штатних працівників і продуктивності праці у зміну ВДВ			
Внесок кількості штатних працівників у зміну ВДВ, млн. грн. $\Delta VDVt_{kшп} = (KШПt - KШПt-1) * ППшпt-1$	-1951,4	-2606,5	345,1
частка внеску, відсотки $\Delta VDVt_{kшп}$, відсотки = $\Delta VDVt_{kшп} / \Delta VDVt * 100$	-24,8	-10,5	4,7
Внесок продуктивності праці у зміну ВДВ, млн. грн. $\Delta VDVt_{nn} = (ППt - ППt-1) * K3t$	9808,3	27531,3	7005,4
частка внеску, відсотки $\Delta VDVt_{nn}$, відсотки = $\Delta VDVt_{kz} / \Delta VDVt * 100$	124,8	110,5	95,3

Джерело: розраховано авторами за даними Держстату [2].

З табл. 3 видно, що лівова частка зміни ВДВ припадає на продуктивність праці. Таке становище пов'язане з тим, що кількість працівників коливається у відносно менших розмірах, ніж продуктивність праці. Кожний додатковий штатний працівник забезпечить приріст ВДВ у добувній промисловості на 208 тис. грн., у переробній — на 98 тис. грн. і у виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води — на 103 тис. грн. Зростання продуктивності праці на 1 відсоток працівників у добувній промисловості забезпечить приріст

ВДВ приблизно на 900 млн. грн., у переробній — на 1800 млн. грн., у виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води — на 510 млн. грн. Звідси виходять можливості нарощування обсягів виробництва промислової продукції, що і повинні використовувати органи влади.

Висновки і пропозиції.

1. Розрахунки щодо оцінки розміру і зміни рівня показників продуктивності праці в розрізі видів промислової діяльності за 2010, 2011, 2012 роки свідчать про можливість їх систематичного вико-

нання для задіяння їх в аналізі і прогнозуванні розвитку промисловості та оцінці впливу показників продуктивності і витрат праці на обсяги промислової продукції і в агрегованому виді — на ВДВ.

2. Аутсайдерами за рівнем продуктивності праці у промисловості є такі галузі, як «Легка промисловість», «Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів». «Целюлозно-паперове виробництво і видавнича діяльність». Їх діяльність потребує детального аналізу і розроблення на рівні держави відповідних заходів.

3. Зважаючи на величезну значимість продуктивності праці для економічного розвитку, необхідно включити цей показник до числа основних макроекономічних показників і встановлювати галузям і регіонам завдання щодо його покращення.

Література

1. Постанова Кабінету Міністрів України № 187 від 27.02.2013 р. «Про затвердження Державної програми активізації розвитку економіки на 2013–2014 роки» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/187-2013-%D0%BF>.

2. Статистична інформація [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

3. Беседін В. Ф. Визначення і прогнозування показників продуктивності праці / В. Ф. Беседін, Н. І. Горшкова, С. М. Кожем'якіна та ін. // Економіка України: стратегічне планування : монографія / за ред. В. Ф. Беседіна, А. С. Музиченка. — К. : НДЕІ, 2008. — С. 38–49.

4. Кожем'якіна С. М. Інвестиційне забезпечення розвитку економіки України / С. М. Кожем'якіна // Формування ринкових відносин в Україні. — 2008. — Вип. 6. — С. 37–41.

5. Орлова К. Є. Стан та перспективи розвитку підприємств добувної промисловості / К. Є. Орлова // Академічний огляд. — 2012. — № 1 (36). — С. 102–107.

6. Концепція Державної цільової програми розвитку легкої промисловості на період до 2011 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://industry.kmu.gov.ua>.

7. Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

8. Українські деревообробники вкрай занепокоєні загостренням кризових явищ в галузі [Електронний ресурс] // Федерація роботодавців України. — Режим доступу : <http://www.ua.fru.org.ua>.

9. Целюлозно-паперова промисловість [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua/data/upload/publication/uk/ua/12752/3214.htm>.

10. Пріоритети розвитку вітчизняної целюлозно-паперової промисловості [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=9160598.

11. Аналіз целюлозно-паперової промисловості України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.itt-invest.kiev.ua/uk/investment-consulting/market-research/paper-and-pulp/>.

12. Статистичні збірники Держстату «Наукова та інноваційна діяльність в Україні» за 2007–2011 рр.

13. За даними об'єднання «Металургпром» [Електронний ресурс] // Економічна правда. — 12 лютого 2013 р. — Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/news/2013/02/12/361259/>.

14. Пріоритети та важелі державної політики підтримки інноваційного розвитку машинобудівної промисловості України: аналітична записка [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1273/>.

15. Головчанська М. А. Рівень інвестиційної активності підприємств житлово-комунального господарства України: сучасний стан та перспективи росту / М. А. Головчанська // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Вип. 1/1. — 2013. — С. 63–66.

16. Собкевич О. В. Оцінка ефективності політики реформування та розвитку транспортно-дорожнього комплексу України: аналітична записка. НІСД, квітень 2013 р. [Електронний ресурс] / О. В. Собкевич, К. М. Михайличенко, О. Ю. Ємельянова. — Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1130/>.

17. Пінчевська О. О. Актуальні напрями розвитку деревообробної промисловості в Україні [Електронний ресурс] / О. О. Пінчевська. — Режим доступу : <http://www.nubip.edu.ua>.

18. Концепція проекту загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2017 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.industry.kmu.gov.ua/control/uk/publish/>.

19. Беседін В. Ф. Методи аналізу розвитку економіки на макрорівні / В. Ф. Беседін // Економіка України: проблеми та перспективи інноваційного розвитку : монографія / за ред. В. Ф. Беседіна, А. С. Музиченка. — К. : НДЕІ, 2001. — С. 38–51.